

Laura Groebbé over het succesvol begeleiden van hoogbegaafde kinderen

Het leer-denkproces stimuleren met Denkdeurtjes

“Hoogbegaafde kinderen zijn heel goed in staat om zelf hun denk-leerproces in kaart te brengen en samen met ouders of leerkrachten naar oplossingen te zoeken en dus verder te komen in hun leer-denkproces”, vertelt Laura Groebbé. Al meer dan vijftien jaar begeleidt ze hoogbegaafde kinderen in hun ontwikkelingsproces. Ze schreef het boek *Denken is leuk*. “Goede communicatie tussen ouder, leerkracht en kind is een belangrijke voorwaarde voor succes.” *door Frank Stienissen*

Haar roots liggen in het basisonderwijs. Ook daar was ze nauw betrokken bij de begeleiding van de hoogbegaafde kinderen. Sinds 2004 heeft ze haar eigen adviesbureau en een verrijkingsklas voor hoogbegaafde kinderen uit het basis- en middelbaar onderwijs, ‘La Luna’ in Maastricht. La Luna begeleidt hoogbegaafde kinderen, ouders en leerkrachten. Ze volgde de ECHA-opleiding bij het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek in Nijmegen.

Groebbé: “In mijn verrijkingsklas kom ik regelmatig hoogbegaafde kinderen tegen die problemen ondervinden op sociaal-emotioneel gebied, omdat de omgevingsfactoren vaak niet goed afgestemd zijn op de behoeftes van het hoogbegaafde kind. Het kind voelt zich vaak anders dan andere kinderen omdat hij op een andere manier denkt en voelt dan zijn leeftijdgenoten. Als dan de school- of thuisomgeving niet goed is afgestemd op het denkniveau van het hoogbegaafde kind, kan het kind probleemgedrag gaan ontwikkelen.”

Inzicht

“Er valt nog een wereld te winnen”, stelt Groebbé. “Over het algemeen houdt de omgeving, maar zeker ook het onderwijs, te weinig rekening met dit soort kinderen. Een hoogbegaafd kind kan zijn gedrag pas echt veranderen als hij helder heeft wat er precies in zijn hoofd gebeurt. Hoogbegaafde onderpresteerders hebben vaak zelf totaal geen vat op hun eigen gedrag en hande-

ontspoord zijn moeten ze bovenal weer vertrouwen krijgen in hun eigen kwaliteiten.”

Uit allerlei onderzoek is komen vast te staan dat hoogbegaafde kinderen bruisen van de creativiteit en de wilskracht. Bovendien vindt deze groep kinderen het geweldig om mee te denken over bepaalde onderwerpen. “Maar dan moet je deze kinderen die ruimte ook geven. ‘Mijn hoofdje zit propvol met goede ideeën, maar op school moet ik leren’, zei een jongetje van zes jaar ooit tegen mij. Hij voelde zich schuldig omdat hij zich op school zo moeilijk kon concentreren. Bij mij flitsen dan een aantal vragen door mijn hoofd: heeft iemand op school met het jongetje gesproken over zijn ideeën? Waarom is hij afgeleid tijdens de rekenles. Is het allemaal te makkelijk voor hem?”

Succesvol Intelligent gedrag

Groebbé leunt in haar aanpak sterk aan tegen de theorie van Robert Sternberg. Hierin staat de ontwikkeling van succesvol intelligent gedrag centraal. Volgens Sternberg moet het juiste evenwicht gevonden worden tussen de analytische, creatieve en praktische denkvaardigheden. “Alleen dan is een kind pas in staat zijn dromen echt verwezenlijken en staat hij vol zelfvertrouwen in het leven”, weet Groebbé. “Ik word vooral geraakt door het woord evenwicht, ofwel het zoeken naar de balans in het leven. Niet de zwakke, maar de sterke punten moet je benadrukken. Daarbinnen kan ieder mens succesvol intelligent

gedrag ontwikkelen. In het onderwijs bepalen nog steeds de leerkrachten wat een leerling nodig heeft, maar heeft er ooit wel eens iemand stilgestaan bij het gegeven dat een leerling zelf in staat is om aan te geven welke vorm van begeleiding het best bij hem past. Veel hoogbegaafde kinderen vinden het juist prettig als ze mee mogen denken over oplossingen. Als je het zo aanpakt, is de kans veel groter dat een kind het onderwijs krijgt dat het best bij hem past.”

Verrijken en compacten blijken voor veel hoogbegaafde kinderen onvoldoende te werken. Volgens Groebbé is meer voor nodig om bij deze groep kinderen het optimale evenwicht te bereiken. “Bij het verrijkingsonderwijs ligt nog te vaak het accent op de cognitieve prestaties. Maar dat is slechts één aspect. Ook het gevoel, de werkhouding en de aanpak moet goed zijn. Wij vinden het leer-denkproces belangrijker dan de prestaties. Dit proces moet nauwkeurig in kaart gebracht worden. Veel hoogbegaafde

gedrag ontwikkelen. In het onderwijs bepalen nog steeds de leerkrachten wat een leerling nodig heeft, maar heeft er ooit wel eens iemand stilgestaan bij het gegeven dat een leerling zelf in staat is om aan te geven welke vorm van begeleiding het best bij hem past. Veel hoogbegaafde kinderen vinden het juist prettig als ze mee mogen denken over oplossingen. Als je het zo aanpakt, is de kans veel groter dat een kind het onderwijs krijgt dat het best bij hem past.”

Verrijken en compacten blijken voor veel hoogbegaafde kinderen onvoldoende te werken. Volgens Groebbé is meer voor nodig om bij deze groep kinderen het optimale evenwicht te bereiken. “Bij het verrijkingsonderwijs ligt nog te vaak het accent op de cognitieve prestaties. Maar dat is slechts één aspect. Ook het gevoel, de werkhouding en de aanpak moet goed zijn. Wij vinden het leer-denkproces belangrijker dan de prestaties. Dit proces moet nauwkeurig in kaart gebracht worden. Veel hoogbegaafde

DENKEN

denken, denken, denken...

soms ben ik een kreng

denken, denken, denken...

dan zit ik even niet meer te...

denken, denken, denken...

soms voel ik me alleen dan zit ik alleen maar te....

Denken, denken, denken...

Ik voel me weer zo fit

voelen, voelen, voelen...

allemaal door dit

voelen, voelen, voelen...

door jullie zit ik bijna niet meer te denken

voelen, voelen, voelen...

door jullie zit ik weer lekker in mijn vel!

meer informatie: www.laluna-maastricht.nl

waarbij het hoogbegaafde kind en andere betrokkenen (bijv. gezinsleden, medeleerlingen, leerkracht enz.) zich prettig bij voelen. Het mooie van deze vorm van communicatie is dat men uit gaat van de kracht en potentie om samen of zelf hoger gelegen doelen te bereiken.”

In het Denkdeurtjesmodel worden drie deurtjes onderscheiden:

Deurtje 1: de analytische vaardigheden, de schoolvakken. Heb ik er iets van geleerd? Groebbé gebruikt hiervoor het symbool: $1 + 1 = 2$.

Deurtje 2: de creatieve vaardigheden, hierbij gaat het om het buikgevoel en de intrinsieke motivatie; om de flexibiliteit bij het verwerken van een probleem, het produceren van ongewone oplossingen en het leggen van nieuwe verbanden. Hiervoor geldt als symbool een ‘?’.

Deurtje 3: de praktische vaardigheden, hoe breng je het denken in je hoofd op gang, inzicht in zwakke en sterke kanten van jezelf en andere mensen, effectief werken, samenwerken. Welke stappen moet ik doorlopen om dit probleem of vraagstuk op te lossen? Waar moet ik aan denken om effectief te werken? Wat is de taakverdeling en/of zijn de afspraken? Hoe verliep de samenwerking? Hiervoor geldt het symbool **A naar B**.

Na iedere activiteit geeft een kind aan of de deurtjes open, half open of op een kiertje staan of dat ze bijvoorbeeld helemaal gesloten zijn gebleven. Ook kunnen ze hun beleving aangeven met een cijfer van 0 tot 10. De Denkdeurtjes bieden de kinderen (zelfs kinderen van 3 jaar oud) de mogelijkheid om hun eigen leer-denkenproces te verwoorden. “Als blijkt dat een van de deurtjes

niet helemaal is opengegaan, dan gaat de leerkracht met het kind daarover in gesprek. Samen gaan ze op zoek naar een oplossing.” Deze oplossing noemt Groebbé de Sleutel en die sleutel zit doorgaans verborgen in het Hulpkoffertje. Enige tijd geleden zei een leerling haar: “Deurtje 1 zit op slot omdat ik hier helemaal niets leer. Deurtje 2 zit ook op slot omdat ik het op school stom vind. Ik blijf veel liever thuis. Deurtje 3 staat op een kiertje. Ik maak mijn werk wel maar ben zo langzaam als een schildpad. Ik werk ook erg slordig en ik weet niet hoe dat komt. Samenwerken vind ik moeilijk omdat ik liever mijn zin doe.”

Het Denkdeurtjesmodel dwingt de kinderen om stelselmatig hun eigen leer-denkenproces te evalueren. Door deze intensieve reflectie op hun eigen handelen, komen allerlei blokkades aan het licht en kan structureel naar een oplossing gezocht worden. Volgens Groebbé is het daarbij heel belangrijk dat een leerkrachten of ouder hierbij een respectvolle en luisterende houding aanneemt. Ook dienen deze gesprekken open en eerlijk te zijn. “Soms vinden kinderen het spannend om over bepaalde ervaringen te praten, ze zullen dat eerder doen als de leerkracht of ouder op een open en eerlijke wijze met hen omgaat. Veel leerkrachten

Vriendschap

Voor hoogbegaafde kinderen is vriendschap al op jonge leeftijd een serieuze aangelegenheid. Deze tekening heeft een meisje Lisa van 10 jaar voor haar vriendin Lisa gemaakt.

zijn dat niet gewend. In het reguliere onderwijs bepalen zij immers de marsroute. Bij het Deukdeurtjes moeten ze de gebaande paden verlaten en op een totaal andere manier onderwijs gaan geven. Dat is wel even wennen, maar je staat er versteld van welke fantastische schatten achter deze deuren verborgen liggen.”

Wereldtaal in de thuissituatie

Lotte is 8 jaar oud en ze is hoogbegaafd. Lotte is dol op haar zusje Evi van 6 jaar oud, maar Lotte kan ook erg jaloers en ego-centrisch gedrag vertonen. Ze doet erg betweterig, verbetert haar zusje voortdurend en ze gaat vaak de concurrentie aan met haar zusje. Evi gaat dan vaak keihard huilen.

De ouders hebben Lotte al vaak op haar gedrag aangesproken, maar het lijkt wel alsof Lotte onbereikbaar is voor dergelijke feedback. Ze reageert dan boos en ontkennend. De ouders van Lotte vinden haar gedrag onacceptabel en weten niet hoe ze haar echt kunnen bereiken.

In het gezinsgesprek wordt duidelijk dat de ouders van Lotte respect een zeer belangrijk aspect vinden in de opvoeding. Lotte geeft aan dat zij zich ook vaak verdrietig en boos voelt van de ruzies thuis. Ze heeft ook het gevoel dat ze vaak de schuld van veel dingen krijgt en vindt dat oneerlijk. Er wordt met elkaar afgesproken dat ze met de Denkdeurtjesformulieren gaan werken, zodat ze elkaar beter gaan leren begrijpen. En dat ze bij blokkades samen naar goede oplossingen gaan zoeken.

Wat levert dit op?

Lotte krijgt inzicht in haar eigen gedrag en handelen. Ze wordt zich bewust van het effect van haar eigen gedrag en handelen op anderen. Lotte wilde helemaal niet kattig zijn maar dit werd veroorzaakt door haar hoge en snelle denkvermogen.

Ze klapt dicht van de feedback dat ze niet zo kattig en/of onaardig moest doen, en ging dan meestal uit ‘protest’ uitdagend gedrag vertonen.

Nu hebben ze afgesproken dat ze proberen om samen te spelen en rekening met elkaars wensen te houden. Als het niet lukt dan schakelen ze tijdig, voordat het in ruzie uitmondt, de hulp van de ouders in. De ouders hebben meer inzicht gekregen in de denkwijze van Lotte en reageren nu meer vanuit begrip. Hierdoor voelt Lotte zich erkend en wil ze ook haar best doen om haar gedrag te veranderen, zodat de sfeer thuis ook daadwerkelijk verbetert.

kinderen vinden het moeilijk om over hun blokkades te praten. In conflictsituaties kunnen ze dichtklappen, reageren ze boos of geïrriteerd. In mijn loopbaan als leerkracht ontdekte ik dat er een enorme communicatiekloof heerst tussen hoogbegaafde kinderen in de omgang met andere mensen. Doordat ze vaak op een ander niveau denken en voelen wordt hun gedag door hun omgeving niet begrepen. Juist hierdoor zijn hoogbegaafde kinderen niet in staat om succesvol intelligent gedrag te ontwikkelen.”

Wereldtaal

Om meer onderling begrip te kweken heeft Groebbé een methodiek ontwikkeld: WERELDTAAL. Deze taal moet inzicht bieden in de leer-denkplossen van mensen zodat het wederzijds respect groeit. In WERELDTAAL verplaatst de leerkracht of ouder zich in de belevingswereld van het hoogbegaafde kind en hij gaat ervoor zorgen dat het kind zich weer belangrijk en prettig voelt binnen de groep of thuis. “Het hoogbegaafde kind daarentegen moet inzicht krijgen in de effecten van zijn eigen gedrag en moet zich leren verplaatsen in het gedrag van de andere mensen en de leerkracht en ouders moeten inzicht gaan krijgen in de denkwijze van het hoogbegaafde kind en inzicht gaan krijgen in hun eigen gedrag, dus het werkt visa versa”, vertelt Groebbé. In haar praktijklessen probeert ze door middel van drama-activiteiten deze kinderen bewust te maken van hun lichaamstaal en ook leert ze hen om zich te verplaatsen in andere mensen. “Op het moment dat kinderen zich verdrietig of boos voelen, is het belangrijk om samen naar de oorzaak van dat gevoel te gaan zoeken. Alleen zo kun je een oplossing vinden. Hierdoor verandert het negatieve gevoel in positieve energie. De leerkracht of ouder moet de boodschap van deze kinderen dus zeer serieus nemen. Hij is per slot van rekening ook medeverantwoordelijk voor het welbevinden van het kind.”

Denkdeurtjes

Om alle gevoelens en gedachten van het kind ruim baan te geven, ontwikkelde Groebbé het Denkdeurtjesmodel en voor oudere kinderen het Denkvaardighedenmodel. Waarbij het kind zijn leer-denkenproces in kaart brengt aan de hand van het beantwoorden van procesvragen. De kracht zit erin dat ieder kind (maar ook volwassene), op deze manier zijn leer-denkenproces in kaart kan brengen en dus inzicht krijgt in zijn eigen leer-denkenproces, en ook probleemoplossend leert denken en handelen bij blokkades. Groebbé: “Dus ook problemen op het gebied van samenwerking of communicatie kunnen op die manier helder in kaart gebracht worden. Het gaat om beleving en er wordt niet geoordeeld maar men gaat op zoek naar passende oplossingen,